

Täysistunto

Keskiviikko 15.9.2021 klo 13.59—19.43

13. Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 98/2020 vp Katja Hänninen vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden liokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Katja Hänninen vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Lakialoitteeni tavoitteena on, että lakia toimeentulotuesta muutetaan niin, että lapsilisä hyväksytään etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea myönnettäessä. Näin ollen sitä ei siis oteta tulona huomioon. Tämä on nyt kolmas kerta, kun tein vastaavan lakialoitteen. Olen siis tehnyt tämän kaikkina niinä eduskuntakausina, kun olen saanut kansanedustajan tehtävää hoitaa. Tällä hetkellä suuri ongelma on siis se, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat toimeentulotukea saavat perheet eivät käytännössä hyödy lapsilisistä. Tämä rikkoo ajatusta universaalista etuudesta, jonka saavat kaikki tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Lakialoitteeni tavoitteen jakavat muun muassa monet lapsijärjestöt. Yhdyn esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliiton näkemykseen siitä, että lapsiperheiden tukeminen toimeentulotuen avulla ei ole kestävä ratkaisu. Tarvitsemme ennen kaikkea muiden etuuksien, kuten lapsilisien, tason parantamista. Mutta aivan niin kuin lapsijärjestöt toteavat, lapsilisien tasokorotukset eivät hyödytä kaikkein köyhimpiä perheitä, koska lapsilisät vähennetään toimeentulotuesta. Lapsistrategian valmistelun oheen perustettu työryhmä, joka tutkii ja analysoi koronan vaikutuksia lapsiperheisiin, suositteli lapsilisien jälkijättöisyyden korjaamista. Tämä lapsipolitiikan huippuasiantuntijaryhmä suositteli lisäksi sitä, että lapsilisän ja toimeentulotuen suhdetta tulee korjata niin, että lapsilisien korotus parantaisi myös toimeentulotukea saavien perheiden tilannetta.

Lapsiperheköyhyyteen puuttuminen on nyt ensiarvoisen tärkeää. Se oli merkittävä ongelma Suomessa jo ennen korona-aikaa, mutta keväällä 2020 iskenyt pandemia on kiihdyttänyt perheiden eriarvoisuutta hurjalla tavalla. Se on kasannut ongelmia entisestään, kun koronan aiheuttamat ongelmat ovat iskeneet erityisen kovaa niihin perheisiin, joilla oli jo aiemmin suuria vaikeuksia. Jos emme päättäväisesti puutu kehitykseen, korona lisää pitkäaikaisesti lasten jakautumista niihin, joilla menee huonosti, ja niihin, joilla menee hyvin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2021 vp

Pelastakaa Lapset -järjestön Lapsen ääni -kyselytutkimuksessa matalatuloisten perheiden lapsista toimeentulosta oli huolissaan 57 prosenttia ja hyvätuloisten perheiden lapsista 6 prosenttia. Samassa kyselyssä selvisi, että koronavuosi on koetellut erityisesti matalatuloisten perheiden lasten sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lasten hyvinvointia. Lapsiperheköyhyyteen puuttumisen on oltava siis yksi koronan jälkihoidon pää tavoitteistamme, ja tässä lapsilisät ja niiden kehittäminen ovat oleellisessa asemassa.

Arvoisa puhemies! Nyt puhumme ennen kaikkea lapsen oikeudesta riittävään toimeentuloon. YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja useat muut ihmisoikeussopimukset edellyttävät riittävän toimeentulon ja lapsen kehityksen kannalta riittävän elintason turvaamista. Sitä edellyttää myös meidän oma perustuslakimme. Riittäväällä tai riittämättömällä toimeentulolla lapsuudessa on kauaskantoisia seurauksia, sillä lapsuus on ajanjakso, jonka vaikutukset jatkuvat pitkälle. Tutkimukset osoittavat selkeästi sen, että varhaislapsuudessa koettu köyhyys on yhteydessä matalaan koulutukseen, pienituloisuuteen sekä erilaisiin terveyden ja hyvinvoinnin ongelmiin myös aikuisuudessa. Ylisukupolvinen huono-osaisuus on ilmiö, josta meidän pitäisi puhua paljon enemmän tässä salissa. Sen edessä emme saa luovuttaa.

Toimeentulotuella on ylisukupolvisessa huono-osaisuudessa oma paikkansa. Vanhempien toimeentulotukiasiakkuuden on tutkimuksissa huomattu linkittyvän lasten köyhyysriskiin ja hyvinvointiin aikuisuudessa. Laajassa seurantatutkimuksessa selvisi, että jopa noin puolet vuonna 1987 Suomessa syntyneistä psykiatrisen diagnoosin saaneista nuorista oli lähtöisin perheistä, joissa vanhemmat olivat saaneet toimeentulotukea. Meillä on siis selkeää todistusaineistoa siitä, että juuri näihin perheisiin tarvitaan nykyistä enemmän tukea, kun haluamme rikkoa ylisukupolvisen huono-osaisuuden ketjun ja estää uusien syntymisen.

Arvoisa puhemies! On lisäksi perheiden yhdenvertaisuuden kannalta kestävämpiä, että nämä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat perheet eivät käytännössä saa lapsilisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.50 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On todellakin varteenotettava lakialoite, ja en näkisi mitään syytä, miksi ei tällainen lakialoite menisi läpi. Tietysti olen täällä ensimmäistä kertaa, niin että en osaa sanoa, mistä se johtuu. Olisi kyllä kiva kuulla, että jos tällaisen lakialoitteen on joutunut jopa hallituspuolueen edustaja kolme kertaa tekemään, niin mikä siinä oikein on nyt se kompastuskivi. Totuudessaan en näkisi tätä edes kovin isona kustannuseränä, koska tämä kuitenkin tulee niin sanotusti koskemaan vain aika pientä osaa, niitä, kenellä menee niin pieneksi se toimeentulo, että se suoraan vaikuttaisi sillä tavalla.

No, en tiedä. Ainakin henkilökohtaisesti kannatan kyllä kyseistä lakialoitetta, ja jos olisi sin päättävässä elimessä, niin varmasti lakialoitteen hyväksyisin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.51 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Hänninen on tehnyt lakialoitteen, ja tässä esittelyssä kerroitte sen noin, sanotaanko, lavealla kädellä. En ole siihen itse ehti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 97/2021 vp

nyt tutustua kunnolla, mutta mainitsitte siellä sanan ”ylisukupolvinen huono-osaisuus” ja sen, että nämä perheet tarvitsisivat tukea, ja tähän voin kyllä yhtyä. Minä olen ollut seuraamassa muutamaa lastensuojelutapausta, ja valitettavasti näyttää siltä, että vaikka se äiti ja perhe ja lapset ovat kuinka rakkaita, niin tällainen ylisukupolvinen ennustettu huono-osaisuus saattaa toimia jonkinlaisena motivaattorina jopa siinä lasten huostaanotossa.

Kiitos tästä lakialoitteesta. Minä otan ja perehdyn siihen tarkemmin, vastaisiko tämä juuri näihin ongelmiin, joihin itse olen törmännyt tässä kuluneen kesän aikana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.52 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia aloitteesta. Korona-aika on kuristanut lapsiperheiden oloja entisestään, ja Lastensuojelun Keskusliiton mukaan noin 55 000 uutta perhettä on kohdannut niukkuutta koronakriisin vuoksi. Suomessa 14 prosenttia alaikäisistä eli köyhydessä vuonna 2020, mikä tarkoittaa noin 150 000:ta lasta. Eli kyllä meidän on tarpeen etsiä niitä keinoja, joilla juuri näitä kaikista heikoimmassa, hauraimmassa taloudellisessa asemassa olevia lapsiperheitä voidaan tukea. Perustulo on ollut se malli, jota vihreät ovat ajaneet, jotta tämmöisiä kannustinloukkuja ei myöskään syntyisi, mutta kun sen eteneminen ei näytä olevan kovin nopeata, niin kyllä näitä paikkaavia keinoja pitää etsiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.53 **Katja Hänninen vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää käydyistä keskusteluista ja hyvistä puheenvuoroista, ja hienoa, että edustajat haluavat tutustua aloitteeseeni paremmin. Tosiaan tämä oli nyt kolmas kerta, kun uusin tämän aloitteen.

Aikoinaanhan lapsilisä oli etuoikeutettua tuloa, mutta sitten säästösyistä on muutettu näitä toimeentulotuen pykäliä. Ja siinä mielessä nytten tietenkin olisi toivottavaa, että voitaisiin tässä ottaa tavallaan edistysaskelia näiden perheiden kohdalla, jotka ovat kaikista heikoimmassa asemassa ja tällä hetkellä epäoikeudenmukaisessa asemassa yhdenvertaisuuden näkökulmasta katsottuna, saatikka muun tutkimustulosten valossa katsottuna. Tämä epäkohta tulisi meidän yhdessä kyllä voida korjata. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.